

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Návrh novely Zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 166/2003 Z.z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním) reaguje na nedostatočnú kontrolu nasadzovania ITP, ktorá je takto reflektovaná laickou aj odbornou verejnosťou, a v skutočnosti nevyužíva efektívne inštitúty kontroly, ktoré sú známe z demokratických krajín.

Podľa súčasnej platnej právnej úpravy (Zákon č. 166/2003 Z.z.) vykonáva kontrolu nad používaním ITP štátnymi orgánmi Výbor pre obranu a bezpečnosť NR SR, vrátane povinnosti predkladať NR SR správu o používaní ITP štátnymi orgánmi dvakrát ročne. Doterajšia prax od prijatia však ukázala, že kontrola nasadzovania ITP má skôr formálny charakter a predmetná právna norma nedostatočne či nejednoznačne upravila mechanizmy kontroly.

Základnou filozofiou novely zákona je posilniť mechanizmy priebežnej a stálej parlamentnej kontroly a zároveň posilniť práva občanov, a to s cieľom znížiť pravdepodobnosť neoprávneného nasadzovania ITP, prípadne mu predchádzať.

Nasadenie ITP voči občanovi treba považovať za krajnú možnosť v zákonných možnostiach štátnych orgánov a predstavuje vážny zásah do ústavných práv občanov. Mechanizmus povinnosti štátnych orgánov oznamovať dodatočne občanovi použitie ITP vytvorí možnosť, aby sa sami občania mohli brániť proti neoprávnenému nasadeniu súdnou cestou, čo je síce možné aj dnes, prakticky však neuskutočniteľné, nakoľko občania - s výnimkou použitia ITP podľa Trestného poriadku - sa o použití ITP voči ich osobe vôbec nedozvedia. Novela zákona pritom pamätá aj na také okolnosti, kedy existujú odôvodnené príčiny, ktoré takéto informovanie občana zo strany štátneho orgánu neumožnia. Aj v takýchto prípadoch však bude musieť výnimku udeliť iba súd, pričom žiadosť štátneho orgánu o výnimku, ako aj rozhodnutie súdu bude podliehať kontrolnej činnosti Výboru pre obranu a bezpečnosť.

Navrhovaná novela zavádza presné kompetencie a mechanizmy kontrolnej činnosti Výboru pre obranu a bezpečnosť NR SR a predpokladá stálu a priebežnú kontrolnú činnosť. Predovšetkým z dôvodov znížiť počet osôb s prístupom k dokumentom súvisiacim s nasadzovaním ITP sa navrhuje ustanovenie pracovných skupín poslancov príslušného výboru. Zastúpenie podľa pomeru politických síl v pracovnej skupine sleduje cieľ, aby kontrolná činnosť bola politicky dôveryhodná a aby sa predchádzalo podozreniam zo zneužívania kontroly na politické ciele.

Navrhovaná novela vypúšťa doterajšiu možnosť použiť ITP ešte pred súhlasom súdu, pretože v súčasnosti neexistujú technické a organizačné prekážky, aby aj v kritických a časovo neodkladných prípadoch nemohol štátny orgán získať súhlas súdu s použitím ITP bezodkladne.

Treba opakovane zdôrazniť, že použitie ITP voči občanom by mala byť v demokratickom štáte krajná možnosť štátnych orgánov pri výkone ich úloh a v každom prípade predstavuje vážny zásah do ústavných práv občana. Preto v demokratických krajinách dochádza k ustavičnému zdokonaľovaniu mechanizmov kontroly, ktorá by mala predchádzať neoprávnenému nadužívaniu ITP a aby boli zabezpečené ústavné práva občana brániť sa voči konaniu štátnych orgánov súdnou cestou. Navrhovaná novela vychádza z analýzy a skúseností krajín s dlhšou demokratickou tradíciou, ale aj z inštitútov a mechanizmom kontroly, ktoré viaceré európskej krajiny zaviedli v súvislosti s politickými zmenami po roku 1990.

B. Osobitná časť

Čl. I.

K bodu 1

Vypúšťa sa možnosť použiť informačno-technický prostriedok na plnenie úloh Policajného zboru bez predchádzajúceho súhlasu súdu. Zachovávať takéto výnimky hoci len pre „výnimočné prípady“ nepovažujeme za odôvodnené, nakoľko súčasné personálne i technické predpoklady umožňujú získať súhlas sudcu v odôvodnených prípadoch okamžite a bezodkladne, preto sa nedá argumentovať prípadnými problémami, ktoré by mohli nastať pre Policajný zbor pri výkone jeho povinností.

K bodu 2

Podľa doterajšej právnej úpravy je povinný informovať občana o nasadení ITP po uplynutí lehoty iba Policajný zbor v prípade, ak bolo ITP nasadené podľa Trestného poriadku. Novela zavádza povinnosť všetkých orgánov štátu dodatočne informovať občana o nasadení ITP, ako aj možnosť štátneho orgánu požiadať o výnimku z tejto povinnosti, o ktorej však musí rozhodnúť súd.

K bodu 3

Úprava procesného postupu pri výkone kontroly.

K bodu 4

Upravuje sa povinnosť Výboru pre obranu a bezpečnosť NR SR predkladať správu Národnej rade SR z doterajšej periodicity dvakrát ročne na jeden raz do roka.

K bodu 5

Pôvodné odseky sa vypúšťajú, nakoľko práva a povinnosti kontrolovaného orgánu, ako aj kontrolného výboru sú upravené nanovo.

K bodu 6

Prechodné ustanovenie upravujúce termín povinnosti štátnych orgánov voči občanom podľa tohto zákona.

Čl. II.

K bodu 1

Úprava zaraďuje Výbor pre obranu a bezpečnosť NR SR medzi povinné výbory NR SR.

K bodu 2

V nadväznosti na predchádzajúci bod sa definujú úlohy Výboru pre obranu a bezpečnosť NR SR, počet členov výboru, ako aj možnosť zriaďovať pracovné skupiny.